

nem comæ in Ministris sacris esse peccatum mortale, ut probat Navarus in *Manuali* cap. 25. num. 210. & Illustrissim. Sperellus in *Parentesi Teleturg. cap. 39. num. 6.* hi enim non impenderent ipsis Sacramentalem abolutionem; & illi melius confulerent animabus suis; abjectio namque Tonfuræ per relaxationem capillorum est quedam species Apostasiæ à vita Clericali; ut deducitur ex verbis S. Augustini *De Contemp. Mundi tom. 9.* ita scribentis: *Quisquis Clericus ad sortem Domini vocatus, quicomam nutrit, & capillos radere, vel tondere erubescit, profectio se non de Dei, sed de mundi sorte esse testatur.* Et novissimè hunc abusum in Clericis deplorat, & eis timendum esse de æterna salute probat Magrius *d. Verb. Tonfura* omninò legendus.

Nec dicant in Ecclesia Græca comam esse permiffam ministris Sacris. Respondet enim Chamillard. *de Tonfura cap. 10. Opposit. 4. pag. 584.* ad causam nostram non pertinere Græcorum exemplum; quippè in pluribus ritibus ipsi à nobis sunt segregati; ab initio tamen Ecclesiæ, & per plura sæcula etiam Græci comam deponabant, & tonfuram Clericalem profitebantur, teste S. Gregorio Nazianzeno *Orat. 28. advers. Maximum,* quem cum malis artibus Episcopi provinciales ad Ecclesiam Constantinopolitanam promovissent, quia comam habebat, eundem totoderunt, quod refert etiam Magrius *d. Verb. Tonfura:* In sexto sæculo Eutychie Antifistis Constantinopolitani tonsionem ex Metaphrase narrat Surius *6. Aprilis num. 11.* & Tarasii in eadem Sede successoris, intrepidè adversus Icomachos confessoris, capillorum tonfuram scribit inde Surius *die 25. Februarii n. 12. 13. 14.* ac aliorum confimilem comæ depositionem in sacrorum ordinum susceptione in Ecclesia Græca refert Chamillard. *ubi supra pag. 589.* profequendo relationem Historiarum, è quibus constat, etiam Sacerdotes Græcos à relaxatione capillorum abstinuisse usque ad sæculum nonum; quo inclinante, Græci, sub Photio Patriarchæ Constantinopolitano intruso, orto magno schismate, se ab Ecclesia Romana subtraxerunt, ceperunt comam admittere, etsi subitus ille in rotundum crines radant; de qua methodo se tonfurandis subius, relaxandi autem desuper capillos usque ad humeros, ita concludit Chamillard. *d. c. 10. Opposit. 4. in fine, pag. 599.* *Ut dicam igitur quod sentio, Græcorum comam in latinis dumtaxat odiùm laxavit, & nutriti; nec illa dimidiata capitis detonso, nisi Schismatici ingenii portio iure nuncupari potest.* Et ex his omnibus apparet, Ornatum hunc eximium Clericis Tonfuræ, consistentis in rescissione capillorum, ne sint auribus longiores; & in Clerica rotunda in summitate capitis, esse à Sacerdotibus Latinis avidè custodiendum, & devotè portandum juxta Sacrorum Canonum præscriptum, quod efficaciter inculcat Sperellus in *Parentesi d. cap. 39. à num. 4. & seqq.* Chamillard. *100. Tract. de Tonfura:* in quo c. 1. 2. & 3. colligit Concilia, Pontificum Constitutiones, & Synodos Nationales illam præceptantes, in sequentibus autem capitulis cumulat Synodalia Decreta Diocesana, SS. Patrum testimonia, Antiquitatis exempla, Doctorum sententias, Principum edicta; & plures hujus Ornamenti non negligendi rationes; & demum decem oppositiones a profanis, seu à Novatoribus factas resolvit. Inter Canonistas autem de ipsius Tonfuræ necessitate, & præcepto agunt Carolus de Grassis *de Effectibus Cleric. Prælat. num. 280. & seqq.* & Belletus *Dissquisit. Clerical. part. 1. de Disciplin. Cleric. §. 17.* quos Auctores si Ecclesiastici intonsi legent, eos puderet, à proprio debito tam animosè distare.

Tandem quia in *cap. Clericus 5. De Vita, & honest. Clericor.* iterò dispositum legitur: *Clericus nec comam nutriat, nec barbam;* sciendum est, quoad

culturam barbæ varios fuisse usus tam in antiquissimis temporibus, quam in mediis, & successivis usque ad Evangelicam legem; ut doctè demonstrat Gonzalez in *Commentar. ad d. cap. Clericus.* Hebraei longam barbam nutriebant, juxta illud *Jud. 132. Vers. 2. Sicut unguentum, quod descendit in barbam, barbam Aaron.* Apud Græcos tempore Alexandri Magni barbæ tondebantur, ut ex Athenæo *lib. 13. cap. 6.* etsi Philosophi barbam nutrirent, de quibus ludens Poeta Græcus cecinit.

Si promissa facit sapientem barbæ, quid obstat, Barbatus possit quin caper esse Plato?
Quæ carmina sic traduxit Marinus:
Se la barba, che birsuta al petto pende,
Filosofo altrui vende;
Cbi dirà, che un Castrone
Non possa esser Platone?

Romani ab initio nec capillos, nec barbam rescindebant; sed deinceps ceperunt eam tondere anno 454. ab Urbe condita, ut ex Varrone *de Re Rustica lib. 11.* & ex Plinio *lib. 7. cap. 39.* demonstrant Gonzalez *ad d. cap. Clericus. num. 2.* & eruditissimus, nostrique Gymnasti Publici Sacrorum Canonum Professor Abbas Nicolaus Papadopoli in *Praenation. Mythogoc. Resp. 4. sect. 1. §. 3.* ubi doctè advertit, quòd is mos, isque barbæ contemptus, neque Romæ perpetuus, neque planè communis; nam gravissimè notum est ex illis versibus Juvenalis *Satyr. 2.*

Horrida membra quidem, & dura per brachia Sete
Promittunt atrocem animum.

Et idem dicendum venit de Venetis Sacerdotibus, quorum plurimi ad Ducale fastigium evecti raso mento, & absque barba, ante, & post millesimum sæculum conspiciuntur; non pauci vero barbati, ut ex eorum Iconibus apud Joan. Palatum in *fast. Ducal.* ipsosque Duces Cæsarum barbæ fuisse credo ex præcedenti eorum navigatione, & expeditione in Græciam; ubi sapientibus barbæ semper placuit; cum dicat de Socrate *Perf. Sat. 4.*

Barbatum hoc crede magistrum
Dicere, &c.

Quod verò atque ad ministris Sacros legis Evangelicæ; sicut Christus Dominus, & Sancti Apostoli barbam portabant, ut ex Nicephoro ostendit Gonzalez *ubi supra num. 3.* ita Pontifices Romani eam retinuerunt usque ad Anticetum; id etiam attestantibus eorum imaginibus in Bullario Cherubini, & apud Ciaconium; ab Anticeto tamen, & deinceps ceperunt Pontifices, & Ecclesiæ Latine Episcopi, ac Clerici non solum tondere barbam, verum & radere; & ita apud eosdem Cherubinum, & Ciaconium cernuntur Icones Pontificum absque barba; & hic mos radendi barbam in Clericis occidentalibus Ecclesiæ commendatus fuit, deinde præcepto firmatus Episcopalis Pontificiis, & Conciliaribus Decretis; usque barbæ firmo remanente in Ecclesia Orientali, ut fufius differunt idem Gonzalez *loco supra cit. num. 3. & 4.* & Abbas Papadopoli *d. resp. 4. sect. 1. §. 3.* concludens, quòd cum abbas, aut nutritio barbæ fit adiaphorum quid, & indifferens, tam Græci, quam Latini peculiaribus rationibus moti poterunt barbam dimittere, aut radere.

Igitur quòd ad hunc barbæ ornatum in Ecclesia Latina, si usum consideramus, fuit varius in præterito, & in presenti sæculo juxta varietatem regionum, ac morum hominum. Si Sacros Canones attendamus, non est à Clericis Latinis ipsa barba nutrienda; quorum Sacrorum Canonum vi motus S. Carolus Archiepiscopus Mediolanensis hortatus fuit primùm universos de iterò suo ad deponendam barbam; deinde ipse mento raso in publicum venit;

venit; ac exemplo suo nonnullos, quos pulchra, & decora barba delectabat, ita fusiit; ut, deposita mentis duricie, eam resciderint; quod latè narrat Giustianus in *hæc vita lib. 4. cap. 10.* & refert Illustrissimus Sarnelius *d. tom. 1. Epist. 12. pag. 93.* Regularium responsum fuisse; *che se il Prete vuole, si può radere tutta la barba; nè il Vesovo glielo può proibire.* 1580. Materia 3. *Mist.* apud Nicolium in M. SS. ea ratione, quia prohiberet observantiam superacritatis *cap. Clericus. 5. De Vita, & honest. Cleric. desumpti ex Can. 4. Carthaginen. can. 44.* In presentiarum, alii Clerici, & Sacerdotes Regulatæ barbæ deserunt, quibus ipsa conciliat gravitatem. Monachi, ac Sacerdotes Societatis Jesu, & plures ex medicantibus eam radunt, & sunt venerabiles; idcirco nullum reprehendendus, omnes commendandi; illi tantum censurandi, qui promissæ barbæ adeo studiosi essent, ut pectine, & odoribus eam nimis colerent ad pompam, ac vanitatem; hoc enim esset barbam nutrire, quod vetant Sacri Canones, non illam medicinam habere; vel abique cultura, prout faciunt PP. Capuccini, portare.

Corollarium loco non me piget hic referre, quæ leguntur de mulieribus barbatis apud Historicos. Scotus in *Physica Curiosa lib. 3. c. 32. §. 2.* ita scribit, *Variis temporibus, ac æcis visæ fuerunt mulieres barbæ: nam teste Vuolfa apud Aldrovandum c. 1. de Monstris in Gynæco Alberti Ducis Bavaria mulier barbæ nigra, & promissa, insignis vestibatur. Et in Museo Illustrissimo Senatus Bononiensis conspiciuntur Icon mulieris Germanæ, que alius Bononia transiens barbam duos palmos longam gestabat. Ipse ego in Sicilia mulierem vidi, quæ barbam sat longam, ac densam ostentabat, nisi identidem eam præscinderet (Ego quoque hic Patavii, cum adolescentem essem, vidi consimilem mulierem barbata.) Vixit Luteræ femina, nympha nigra (vulgò con mustachi nigri) & incano usque magnitudinis, mento etiam piloso melioriter, teste Jonsono in *Thæamatol. Class. 10. cap. 7.* hucusque Scotus.*

De Galla vidua, amore castitatis barbata, dicitur S. Gregorius *Magnus lib. 4. Dialog. cap. 13.* & Antonius Mafinus Bononiensis in *Schola Christiani c. 47. §. 110. pag. 494.* notat ex Donato Calvo in *Ephemerid. fol. 508. part. 2.* Bergomii repertas fuisse anno 1596. duas mulieres barbatas; habentes Barbam longam, adinstar Patrum Capuccinorum. Sed hæc sunt opera solius naturæ. Exempla, quæ sequuntur, sunt supernaturalia.

In Martyrologio Romano die 20. Julii ita legitur. *In Lusitania S. Vasilgfortis Virginis, & Martyris, que pro Christiana fide, ac pudicitia decertans, in Cruce meruit gloriosum obtinere triumphum.* Hæc Regiæ Portugallicæ filia formosissima, clam Christiana, nescio parente ethnico, ab eodem post primæ uxoris obitum, ad incestuosas nuptias secum invidias electa, & coacta fuit. Ad orationem pia Virgo confugit, & una nocte ita eam Deus deformavit, ut die altero non fegine, sed viri speciem præferret; barba enim hispida, & prolixa mentum illius, genasque undique contextit. Irrata Pater illam in Cruce clavibus affixam crudelissimè interemit, ut ex Molano ad *Ujardum*, ex Abbate Anhefano in *Sibenn. Christi 20. Julii*, & ex Bartholomæo Riccio in *triumpho Christi Crucifixi* narrat P. Scotus in *Physic. curiosa d. lib. 3. c. 32. §. 2.*

S. Paula cognomento Barbata, Virgo Abulensis in Hispania, ob egregiam pulchritudinem ab insolenti juvene sæpius tentata; cum eam solam reperitam in ago esset violentatus, fugit in proximam ædiculam Divo Laurentio dicatam, ubi orans statim ejus facies deturpata est, & arectis barbâ ita in ea enata, ut Amasius introgressus ipsam non ag-

noverit. Ita ex Bollandi *tom. 3. in Actis SS. Februarii* refert Bagatta *de Admirand. orbis Christiani tom. 2. lib. 1. cap. 3. §. 2. num. 5.* addens n. 6. ex Ughellio in *Italia Sacra tom. 7. Amalphen. Archiepisc. Joannem ephicum, nepotem Ven. Petri Emeritæ annorum undecim, ab iniquo homine ad turpia expetitum, Deo auxiliante, in facie ejus statim tam longam barbam emisisse, ut apud procacem padiconem incognitus remaneret.*

DECISIO XLIX.

ARGUMENTUM.

Agitur de alia parte Ecclesiasticæ Tonfuræ, consistentis in Habitu ad formam Sacrorum Canonum. Tres conditiones Vestis Clericis, ut sit Talaris, Nigri coloris, & Lanca. Plura de Origine, & usu Vestis Talaris. De colore albo, ac violaceo ejusdem; atque de prohibitione Vestium ferucarum. Sex accessoria habitus Clericis, Zona, Collaria, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus; quæ omnia quomodo Clerici deferre possint? Annulorum plures usus, & mysteria, præcipue in conjugis, & Sigillis. Papæ Sigilla tria; Annulus Picatorius, Plumbeum, & subscriptio cum aliquo vestis Sacræ Scripture. Digitorum nomina, & cur in quarto digito Annulus ponatur? De Annulis sponsalitiis S. Annæ, ac Desiparæ. Quibus Ecclesiasticis licitus sit Annulus aureus, & quibus prohibitus? Quid sit Vestis dicta Birrus? Qui infanti olim Lædores? Et cur Regularibus detur habitus Solemnis ritu, non etiam Clericis Regularibus? & laici sepellantur induti Habitu Regulari Sancti Francisci.

SUMMARIUM.

- 1 Vestis talaris, ultra Tonfuram, est Clericis necessaria.
- 2 Marcus Cornélius Episcopus Patavinus in Conc. Aquilejensi Provinciali fuit anno 1596.
- 3 Vestis Clericis tres conditiones requirit. Et quæ?
- 4 Talus quid sit?
- 5 Vestis talaris ex præcepto Apostolorum.
- 6 Antoninus Caracalla Imperator auctor vestis talaris apud Romanos.
- 7 Vestes talaris Clausæ ante, & retro.
- 8 Pallium, seu Mantellum Clericorum sit talare.
- 9 Vestes Clericorum non talaris in Villis, & itineris; at nunquam in Missa.
- 10 Vestis Clericis sit nigri coloris.
- 11 Vestes Clericorum albæ in primitiva Ecclesia.
- 12 Novatiani heretici cur vestes albæ portabant?
- 13 Violacei coloris olim vestes Clericis.
- 14 Color viridis, & rubens prohibitus Clericis in vestibus.
- 15 Vestis talaris, & nigra induenda à Clericis etiam domi.
- 16 Vestes à Serico prohibent Clericis Synodi Patavina.
- 17 Vestibus sericis induuntur Nobiles.
- 18 Episcopi debent induere vestes laneas, non sericas.
- 19 Accessoria Vestis Clericis sex. Et quæ?
- 20 Cincturam habeant Clerici supra vestem.
- 21 Collaria Clericorum alba simplicia, non diffusa, nec manicæ.
- 22 Subucula reflexa ad manus sit parva.
- 23 Calcei Clericorum nigri, non ad formam mundanam.
- 24 Pileus Clericorum non sericus, nec fastigiatus.
- 25 Annulus unâ dicitur.
- 26 Annulus erat fibula pallii, & pluvialis.

- 27 Annulus pro sigillo.
- 28 Papa sigilla tria; Annulus piscatoris; Plumbeum. Et signum cum versu aliquo Scripturæ Sacræ.
- 29 Chorda serica quando in Bullis Papa? Et quando è canape?
- 30 Plumbeum sigillum Veneti Ducis.
- 31 Christi nomen in Annulis primitivorum Christianorum.
- 32 Annulus in digitis signum honoris.
- 33 Romanorum usus circa Annulos aureos, argenteos, ferreos.
- 34 Scholaribus, dum doctorantur, cur Annulus aureus detur?
- 35 Annulus cur in Sponsalibus, Et in Matrimonio?
- 36 Annulus cur in quarto digito Sponsæ manus sinistra?
- 37 Dignorum manus hominum nomina.
- 38 Dignit grossiores ante cibum, quam post.
- 39 Annulus S. Annæ Matris Deiparæ qualis, Et ubi sit?
- 40 Annuli Sponsalium Deiparæ duo; Et ubi sint?
- 41 Annulus Sponsalium solum Matrimonio an sit Usoris?
- 42 Annulus cur Episcopis datur in consecratione? Eius mysteria.
- 43 Græci Antiphites abstinere ab usu Annuli aurei.
- 44 Annulum aureum Abbates serunt ex Privilegio. Item Abbatissæ.
- 45 Annulum Moniales habent ut Sponsæ Christi.
- 46 Annuli aurei prohibiti Clericis, exceptis Prælati, Et Doctoribus.
- 47 Doctores, neque alii in dignitate Ecclesiastica constituti tenent Annulum in Missa.
- 48 Protonotarii non participantes an teneant Annulum in Missa?
- 49 Habitus domesticus Clericorum, Et Sacerdotum qualis? Et quando peccent mortaliter ob vestes vanas?
- 50 Clericalis dignitas servanda.
- 51 Clericorum puritas interna.
- 52 S. Basili, Et S. Ephrem visio.
- 53 Clerici ne sint contemptibiles.
- 54 Leiores an habitum mundanum possint deferre?
- 55 Birrus quid sit? Et num. 62.
- 56 Modestia in vestitu Clericorum.
- 57 Vestales Virgines damnate ob vanitatem indumentorum.
- 58 Vestes Sacerdotum in Sacrificio debent esse splendide.
- 59 S. Sabbas honoratus ab Anastasio Imp. ob vestem humilem.
- 60 Musici laici in Ecclesiis S. Marci Venetiæ. Et S. Antonii de Padua.
- 61 Leiores infantuli Martyrio coronati die 13. Julii, qui sint?
- 62 Sordis in vestibus Clericorum cavende.
- 63 Vestis Clericalis cur non detur solemniter, sicut habitus Regularium, Et Monialium.
- 64 Laici cur sepi sepeliantur induti habitu Regulari S. Francisci?

Pro adimplendo præcepto Clericalis Tonsuræ, satis non est Ecclesiasticis ministris capillos, & barbam rescindere, tondereque, ut probatum est supra; sed oportet, ut etiam vestem Clericalem, ad normam Sacrorum Canonum deferant; utrumque enim requiritur, ut quis dicatur Tonsuram servare; ut definitum fuit in Concilio Aquilejensi dicecesano anno 1395. de Vita, Et honest. Cleric. in illis verbis: *Habitum Clericalem declaramus eum esse qui veste talari, Et tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, dicimus Clericalem habitum integrum non esse.* Et in eodem Concilio Provinciali Aquilejensi celebrato Utini anno 1396. (in quo, inter alios Episcopos suffraganeos illius amplissimi Patriarcha-

tus, intervenit, & subscripsit etiam Illustrissimus, & Reverendissimus Marcus Cornelius Episcopus Patavinus) sub eod. tit. de Vit. Et honest. Cleric. reiteratò dicitur: *Habitum vero Clericalem declaramus eum esse qui veste vel talari, vel breviori itinere, ut paulo ante disposuimus est, ac tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, habitum Clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, ut Constitutionibus de habitu Clericali deferendo disponentibus satisfactum non sit. Quibus decretis conformis est declaratio S. Congregat. Conc. Trid. ad sess. 23. cap. 6. quam refert Illustriss. Episc. Sarnellius d. tom. 1. Epistolæ. Ecclesiæ. Episc. 16. pag. 120. hisce Verbis: Non sufficit Corona, seu Tonsura sine habitu; sed computatè requiritur utrumque.*

Ut igitur Sacerdos in exteriori, debito ornati indurus compalear, opus est, eum vestiri Vestes à Sacris canonibus præscriptas; & quia Vestis Clericalis dupliciter considerari potest, vel in se, vel in accessoriis; primùm de conditionibus ipsius Vestis in se consideranda loquemur; deinde de accessoriis eandem vestem concomitantibus.

Vestis Clericalis considerata propriè, principaliter, & in se, ut juri canonico fit conformis, debet tres conditiones habere, unam in forma, alteram in colore, tertiam in materia.

Forma Clericalis vestis est, ut sit oblonga, & demissa à collo usque ad talos (Talus autem est pars pedis; idest illud, quod exuberat penes calcaneum, Laurent. in *Amalthea Onomastica Verb. Talus.*) & à contactu prædicti ossis talaris, quem vestis oblonga facit, dicitur Talaris; et hinc hæc forma antiquissima; ordinata à SS. Apostolis, ut notat Sarnellius d. Episc. 16. pag. 111. quam utebantur etiam Hebræi ad exemplum suorum Patrum, & Patriarcharum; siquidem Jacob venerat filium suum dilectum Joseph veste Polymita. *Genes. 37. 3.* quæ quidem vestis erat talaris; ut subdit ibidem Scriptura Sacra. *Vers. 23. in illis verbis: confestim igitur, ut (Joseph) pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunicâ talaris, Et polymita; miseruntque eum in cisteriam veterorum, quæ non habebat aquam.* Et ideò usus vestis talaris magni æstimatus semper fuit apud viros sapientes; conciliat enim ejus forma non mediocrem decorem, & gravitatem, & eadem utebantur Romani; præcipuè sub Antonino Caracalla Imperatore; qui hanc formam, & longitudinem vestium usque ad talos præscripsit Romanis, & ab ipso Imperatore vestes talaris vocari ceperunt Caracalla; ut tradit Ferrarius d. *Re Vestiar. part. 2. cap. 28.* & Magrius in *Hierotex. verb. Caracalla*, ubi refert verba Eucherii de *Veste sic* dicens: *Est veluti in Caracalla modum, sed sine cucullo; qua in primitivo Ecclesie statu Clerici caperunt in signum decoris uti.* Quare omnia Concilia, & omnes Canones Ecclesiæ, ac Sanctorum Patrum monita inculcant Clericis, & ministris Sacris, ut vestem talaris deferant; atque à brevibus tunicis abstineant; ut habetur in *cap. penult. 23. dist. cap. Clerici officia*, ubi Gonzalez num. 15. Et 16. *De Vita, Et honest. Cleric. Glossa in Clement. 2. Can. Videatur.* eod. tit. *Capola conf. 11. num. 31. Bellecus Disquis. Clerical. part. 1. §. 16. num. 13. Barbosa de Episc. alleg. 9. Et de Jure Univ. lib. 1. cap. 40. n. 19. Emin. Card. de Lauræa in Epitome verb. Verb. Clericus quo ad habitum.* pag. 151. & Sarnellius d. tom. 1. Episc. 16. pag. 126. Et 127. ubi Synodales constitutiones multorum Episcoporum refert, quæ ulterius advertunt, eandem vestem talaris clausa esse oportere, non autem apertas ante, vel retrò; & (ut ajunt plures Canones) non expectatorias; ita ut neque caligæ, neque femoralia videri possint; & eisdem longitudinis, atque talaris formæ debet esse pallium; (quod etiam in Conciliis vocatur cappa, tabarrum, manellum, toga, & ferrajolum,) quo

utun-

8 utuntur Clerici supra vestem, ut differit idem Gonzalez in *Comment. ad d. cap. Clerici officia num. 15. De vita, Et honest. Cleric.* & Sarnellius d. Episc. 16. pag. 121. ubi refert S. Epiphanium, qui *Heres. 69.* describit dydimonium hæresarchæ Arrii, & de eo dicit, *dydimonium pallium semper indutus, Et stolam;* videlicet quòd Arrii usus erat procedere vestitus veste, & pallio brevibus usque ad genua, non autem talaribus; ut Sacri Canones etiam eotempore decreverant; non solum in civitatibus, sed etiam per itinera, quamvis post decimum sæculum indulgentior Ecclesiæ Prælati, ut in Villis, ob vias lotosas, Præbyteris satis esset deferre vestes, medietatem crurium attingentes; itinerantibus verò, si genua cooperissent; ut ibidem ex Conciliis firmat idem Sarnellius; ita tamen ut pro celebratione Missæ, & in Divinis officiis Sacerdotes induti esse debeant semper veste talari, & longa usque ad talos; quòd est ex Legge Dicecesana temper servatum in hac exemplarissima Diocesi Patavina. Et hæc de prima conditione vestis Clericalis.

Alterà ejus conditio respicit colorem; videlicet, quòd sit nigra. Talis enim est universalis consuetudo Ecclesiæ conformis Canonibus Sacris, per quos prohibiti sunt omnes colores in vestibus Ministrorum Dei. *cap. ult. in fin. 20. q. 1. cap. 21. q. 4. Clement. ult. Et ibi Glossa in Verb. partita. De Vita, Et honest. Cleric. d. c. Clerici officia.* & ibi Gonzalez num. 6. Et 7. eod. tit. Sarnellius d. Episc. 16. pag. 112. Et pag. 128. ubi adducit Simeonem Theofalonicensem ita de veste talari Clericorum sui temporis allocutum: *Episcopos vestem nigram, quæ humilitatis, Et religiosi timoris symbolum est, benedicit, Et consecrandum jubet eam induere.* Et dictum Urbani Papæ Octavi, in quo sic legitur: *Non vestano (i. Preti) da Prælati, nè porrino veste d' altro colore, che nero.*

Porro ignorandum non est in primitiva Ecclesia non fuisse in præcepto hunc nigrum colorem, & licet fuisse Clericis, ut quocumque colore voluissent in vestibus; liberum enim habebant vestitum, ut ait Decianus lib. 4. *conf. 50. n. 18.* & Zerola part. 1. *Verb. Clericor. §. 14.* sed præcipuè utebantur colore albo; vel quia eundem adhibebant Sacerdotes Aaronici, ut probavimus supra Decif. 23. n. 12. vel quia apud antiquos color albus in vestibus gratissimus erat, ut demonstrat Ferrarius d. part. 1. de *Re Vestiar. lib. 1. cap. 35. Et lib. 3. cap. 10.* & ad vestem albam, qua suo tempore religiosi viri utebantur, videtur alludisse S. Hieronymus lib. 1. *contra Pelagianos* in illis verbis: *Quia serica veste non utimur, Monachi indicamur; si tunica non canduerit, statim illud trivivis, impostor, Et Græcis est.* Confirmatur usus coloris albi in vestibus apud primitivos Christianos etiam ex cohortationibus Clementis Alexandrini ad *Egyptios Padagos. lib. 2.* & ex S. Athanasio in *vita S. Antonii Abbatis*, de quo narrat, ad desiderasse martyrium, ut vestibus albis procederet indutus; ad hoc ut à persecutoribus cognosceretur esse Christianus. Porro tam Ecclesiasticis, quàm alii fideles tempore S. Agustinii coacti fuerunt dimittere vestes albas, ne viderentur sectatores Hæreticorum Novatianorum, qui illas adhibebant ad ostendendam, seu defendendam hæresim, quam prædicabant; esse scilicet mundos à quacumque labe peccati; prout referunt Emin. Card. Baronius anno 254. n. 100. Et 127. & Sallèles d. *S. Augustini. lib. 3. cap. 7. regul. 231. n. 142.* ita scribens: *Novatiani voluerunt nominari Catani, idest mundi, seu puri, Et suam munditiam, seu præsertim puritatem ea maiorem affirmabant, quam habuerunt Apostoli: hinc illi candidis vestibus inducebant, ut quales se prædicabant, tales exteriori apparerent; unde de illis acutè dixit S. August. lib. de Agon. Christi. c. 31. Nomen suum si vellent agnoscere, mundanos se potius, quam mundos vocarent.*

Igitur color albus in vestibus cessare cepit, & violaceus adhiberi, ut deducit Sarnellius d. Episc. 16. pag. 113. allegans illa verba S. Hieronymi Episc. 3. ad Nestorianum: *Vestes pallas equè devota, ut candidas; & prædicto colore violaceo Clerici sæculares usi sunt usque ad quantum ciciter sæculum, in quo Monachi ceperunt Sacros Ordines suscipere, & functiones Ecclesiasticas facere sacrificando, populum docendo, & Sacramenta administrando; & quoniam ipsi Monachi nigras vestes consueverant induere, ut colligit ex S. Hieronymo in Epistolâ. S. Marcellæ; etiam Clerus sæcularis ex conversatione cum Clero Regulari, & Monachis prædictis amplexus est colorem nigrum in vestibus suis quotidianis; & retentus fuit color violaceus in vestibus à Prælati, & Episcopis, à Familiariis Summi Pontificis ad distinctionem inferiorum Clericorum; & ab Alomnis Seminariorum Ecclesiasticorum, quibus permittitur vestis coloris violacei in memoriam antiquissimi usus, qui viguit in toto Clero sæculari circa eundem colorem.*

Igitur hæc temporibus ornamentum Sacerdotum, & Clericorum proprium est vestis talaris nigri coloris; & per consequens isdem prohibitus esse censetur coloris, & per consequens isdem prohibitus esse censetur coloris, quicunque color in vestibus, & præcipuè viridis, & rubeus juxta plura Conciliaria decreta, quæ hujusmodi colores in vestibus Clericorum damnant, & quæ referuntur ab Emin. Card. de Lauræa in *Epitome Canonum. d. Verb. Clericus quo ad habitum. pag. 151.* ex quibus colligitur, abstinendum esse Clericis à prædictis coloribus in vestimentis, & eis utendum fore vestibus nigris, modestis, non fulgidis, aut odoriferis; quod etiam præcipitur in *cap. Omnis iudicantis, c. Nullus eorum. c. Episcopi, Et c. Sine ornatu 21. q. 4.* Quæ autem hucque dicta sunt de veste talari, & nigri coloris induenda à Clericis, & ministris Sacris, locum debent habere, non solum quando egrediuntur domo, & per vias incedunt; sed etiam quando domi sunt, & inter domesticos parietes morantur, ut bene probat Conciliorum auctoritate idem Sarnellius d. Episc. 16. pag. 128. Et 129. ubi merito reprehendit Ecclesiasticos illos, qui domum ingressi, statim talarum, nigramque vestem depouunt, & ornatas more laico, colorataque induunt, vel tamquam mundani in femoralibus remanent, magno cum dedecore Clericalis dignitatis; & quod pejus est; eorum multi activo tempore, in habitu laicali stant, & sedent in officio domus, vel deambulant in porticu, ac via publica sine rubore, non absque scandaloso transeuntibus, quæ ministros Christi in tuetur tamquam illos de populo, sola emissis, & brachis, ad instar bajulorum vestitos.

Tertia conditio Clericalis habitus vestitur circa materiam, de qua conficitur; videlicet, ut sit lanea, non serica; ut latè probat prælaudatus Episc. Sarnellius d. Episc. 16. pag. 124. ubi duodecim Concilia vestes è serico compactas prohibita adducit, quibus ego addo Dicecesanum Synodum Patavinam, Anni 1580. sub Eminentissimo & Reverendissimo Federico Cardinali Cornelio Episcopo, sub *tit. de Vestitu Clericorum pag. 4.* ita loquentem: *Sic Clericorum vestis interna similiter, atque externa simplex, Et talaris; non serica; non pretiosis pellibus associata. Et c.* aliam habitam Anno 1624. ab Illustrissimo, & Reverendissimo Marco Cornelio Antistite pariter Patavino; confirmatam ab ejus successoribus in Episcopatu, Illustrissimo, & Reverendissimo Georgio Cornelio Anno 1647. ac ab Emin. & Reverendis Gregorio Cardinali Barbado Anno 1681. quæ part. 2. tit. 1. *De Vita, Et honestate Clericorum. §. Vestes*, ita jubet: *Vestes, ut diximus, extorne sint talaris, atrii coloris, simplices, non serica, Et c.* Igitur debent Clerici adhibere Vestes talaris, nigras, laneas, non autem holoféricas, seu ex serico, juxta præatas Constitutiones, & universalem sententiam Ecclesiæ; de quo testantur DD. à Barbosa relatos namque in *Collect. ad d. c. Parsimoniam, n. 3. dist. 41. Et de Jure Collect. Univ. lib. 1.*

lib. 1. cap. 40. n. 18. ubi refert à S. Pio V. fuisse prohibitas Clericis vestes ex holoserico; & idem docent Pacian. in trakt. *Cui incumbat onus probandi negatum*. lib. 2. cap. 34. num. 38. Menochius tom. 10. conf. 9. 12. n. 23. Novarius in Summa Bullar. p. 2. Comment. 72. n. 2. & Carolus de Grassis de Effectibus Clericatus. n. 156. in Prelud. Et quamvis de iure personæ nobiles possint pretiosioribus vestibus indui, prout scribit Tiriquellus de Nobilit. cap. 20. n. 188.

17 Et hac ratione Clerici gaudentes hac prerogativa, vel quia nati ex nobili familia, vel quia Ecclesiasticam dignitatem sunt consecuti, præsumant se vestibus sericis vestire: puto, eos hoc non posse licite facere; siquidem inter nobiles Ecclesiasticos nobilior est ipse Episcopus, cui interdicitur à Cæremoniali Romano lib. 1. c. 1. ibi: *Vestes autem (Episcopi) huiusmodi erant, vel ex lana, vel ex Cameloto coloris violacei; nullo autem modo sericeo*. Quapropter laneas debent omnes Clerici sibi vestes conficere; saltem ex tenuissimis filis compositas, seu subtilissimas, quales sunt illæ, quæ ex stamine Mediolani, ac etiam Bergomi fiunt; & apud nos sunt in usu; quibus vestiuntur Clerici nobiles, modestiæ Clericalis amantissimi. Hæc sunt conditiones vestis Clericalis in se, ac propriè consideratæ.

Accessoria verò ejusdem Vestis debent & ipsa regulis Ecclesiasticis conformari; ut pro ornatu Clericorum deserviant, non autem pro ignominia. Sex sunt, quæ accedunt Vestis clericali, nempe Zona, 19 Collaria, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus. Debent Clerici, se ad lumbos Zona præcingere; ut habetur in Evangelio Luc. 12. 35. *Sint lumbi vestri præcincti*; & non mediocriter defectus est illorum, qui absque zona, cinturave incedunt; extat enim 20 Proverbum: *Discincta vestis, discinctus animus*; & secundum Juvenalem deridendi sunt, qui discincti sunt. Satyr. 3.

Non pudet ad morem discincti vivere Næve? Idcirco sequentes sunt Synodales Constitutiones, quæ Clericis præcipiunt zonas, & cincturas supra vestem habere, ut ostendit Sarnellius d. Epist. 16. pag. 130. memorat Decretum magni Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani Anno 784. de quo Surlius in ejus vita 25. Februar. jubentis Clero suo, ut quisque uteretur cingulis contextis ex pilis caprarum. Cæterum quo ad materiam cincturæ, servandum foret ab omnibus Decretum Synodi Mediolanensis anni 1514. prohibentis, *Ne cingula serico, retisve instar contexta, aut confecta à corio, ac proinde adhibenda essent ex stamine nigri coloris; iuxta laudabilem consuetudinem Sacerdotum hujus Seminarii Patavini. Collaria debent esse simplicia, alba, non lata, seu diffusa more Laicali; de quibus ita præcipit Concilium nostrum Provinciale Aquilejense Anni 1596. Collaria Camistarum; quocumque modo crispata, seu laticinata damnemus, rejiciemus; & personis Clericalibus minimè convenire pronuntiamus. Manicæ ejusdem Vestis, itidem sint atricoloris, non ad ornatum incisæ, vel acupide, ait Synodus ultima Patavina part. 2. cap. 1. vers. Vestes. Et cavendum est à nimia longitudine, vel latitudine manicarum ad laicorum imitationem. Subculæ verò albæ, 22 quæ reflexæ supra nigrum vestem ponuntur, debent esse non lacutate, non pinnatæ, nimisve latitudinis; sed parùm invergæ, ac simpliciter, ut legitur in Synodo Florentina Anni 1619. Calcei sint nigri coloris non ad formam mundanæ, sed juxta modestiam Clericalem; nam Summus Pontifex in cap. Clerici officia. De Vita, & Honore Cleric. decernit, quòd Clerici, secularibus consuetudinibus, aut rostratis non utantur. Et Synodus Senonensis can. 24. vetat. *Ne clerici lunnatis, seu cornutis, aut nimis senestratis calcibus utantur*, uno verbo, ut legitur inc. Clericus, dist. 42. *Clericus professionem suam & habitum, & incessu probet;* 24 & nec in vestimentis, nec in calcamentis decorem*

querat. Pileus sit ex lana simplici, non ex serico; non aculeatus, non turbinatus, non subligatus, non nimis latus, vel restritus; ut loquuntur Concilia, quæ cumulat idem Sarnellius d. Epist. 16. pag. 130. Et quoniam fæculares instabiles sunt circa pileorum formam, eamque de die in diem immutant; cordi Clericorum esse debet monitio S. Caroli in Concil. Mediolan. Ann. 1565. *Omnes habitus, & ornamenta novitatem Clerici fugiant*.

Quò verò ad Annulum, ultimum ex ornamentis exterioribus Clericorum, plura veniunt notanda. Primò, quòd Annulus ita dicitur à rotunditate, quasi diminutivum à Verbo *Annus*, composito ex *An* id est circum, & ex *No*, nempe *no*; & videtur enim annus circumfluere, & circulariter redire in seipsum; juxta illud Poetæ

Atque in se sua per vestigia volvitur Annus. unde Ægyptii ad illum significandum formabant Draconem, caudæ suæ extremitatem mordentem; & sic figuram rotundam formantem. Secundò, Annulus aliquando significat fibulam, quam ponebant antiqui ad pallium conglutinandum ante pectus, propterea in usu est in Ecclesiasticis plurimalibus; & ita videtur intellexisse Apostolus Jacob in sua Epist. cap. 2. vers. 2. ubi dixit: *Si introierit in conventum vestrum Vir, aureum annulum habens in veste candida; id est anulum, qui insubulabatur candida vestis, ut ex Josepho Hebræo lib. 13. Antiq. cap. 9. audivit Emin. Card. Baronius ad Annum 34. num. 80. Et ex libro Exodi cap. 28. vers. 28. in illis verbis: *Strigatur Rationalis annulus suis*, confirmat Magrus in Hierolexic. Verb. *Annulus*; ubi addit Virgillii versum Æneid. 1.*

Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

Tertiò. Apud antiquos Annulus idem erat ac Signillum; vel quia sigilla vocabantur hoc nomine; vel quia in Annulis insculptum erat signum, quod deferentes Litteras sigillabant; & idè Rex Afferus ad instantiam Esther Reginæ sic pronuntiasset: *Esther cap. 8. vers. 8. Scribite sicut vobis placet, Regis nomine, signantes Litteras Annulo meo*; & in libro Daniel. cap. 6. & cap. 14. habetur: *Rex claude ostium, & signa Annulo tuo*. Hinc Signillum Romani Pontificis vocatur *Annulus Piscatoris*; ut advertit Magrus d. verb. *Annulus column. 2.* quo loco eruditè docet, Papam adhibere tria sigilla, unum est *Annulus Piscatoris*, quo signantur Brevia in cera Rubra, ut videmus in Brevibus pro Indulgentiis, pro Oratoris privatis, pro dispensatione ad Ordines, & similibus; & sic vocatur à figura Divi Petri in actu piscatoris. Aliud Papæ sigillum dicitur *Plumbeum*, quo in Cancellaria Apostolica signantur Bullæ; in una parte cuius plumbi extant capita amborum Apostolorum Petri, & Pauli, & in altera nomen regnantis Pontificis, ut quotidiè videmus in Bullis Apostolicis in materia beneficiorum, quod quidem Bullæ beneficiorum si sunt in forma gratiola, plumbum, seu sigillum supradictum est in eis appetitum chorda serica rubra, crocicæque coloris, quando verò sunt in forma dignum, appenditur sigillum plumbeum cum chorda canapis. Tondit. de Benef. part. 2. cap. 4. num. 1. & 2. Thomas de Rosa de Exequator. Litt. Apost. part. 1. cap. 2. num. 71. & per appositionem plumbi Litteræ censetur expeditæ. Rota coram Ludovif. Decif. 440. num. 5. & hoc sigillum plumbeum frangitur itatim sequuta morte Pontificis, & illicò post novi Pontificis creationem formatur novum plumbum cum suo nomine. Pyrrhus Conrad. in Praxi Dispensat. Apostol. lib. 2. cap. 4. numer. 11. Hic autem usus signandi Litteras Apostolicas cum plumbo est antiquissimus, siquidem viguisse etiam tempore Sancti Sylvestri Papæ, S. Leonis primi, & S. Gregorii Magni probat Magrus in Hierolexic. Verb. *Bulla*, col. 2. in fine Sere-

Serenissimum quoque Dominum Venetum, Litteras suas plumbo obsignat ex Indulto Alexandri Papæ III. ut testantur Historiæ, & Palatius in Fastis Ducaib. ad Vitam Sebastiani Ziani Ducis. Sed etiam alios Principes tum Ecclesiasticos, tum Laicos consuevisse signare Litteras plumbo demonstrat Sarnellius tom. 2. Epist. 33. per totam. Tertium sigillum Papale est illud, quod ponitur in Bullis Pontificis Concistorialibus, quæ manus ipsius Papæ, & à cunctis Cardinalibus, seu à majori eorum parte firmantur; & consistit in formatione signi Crucis cum aliquo præclaro dicto, seu aliqua Sacræ Scripturæ sententia, ad libitum ipsius Pontificis subscribentis; ut subdit ibidem Magrus d. Verb. *Bulla col. 4. & 5.* adducens ipsa dicta, & motus Scripturales diversorum Pontificum; à curiosis videndos. Primitivi Christiani culpebant in Annulis, pro signandis Epistolis, nomen Christi abbreviatum, (quod etiam hinc temporibus apud aliquos servatur, cum his Litteris IHS.) vel solam Crucem, ut de Annulo S. Marcinæ agit in ejus vita S. Gregorius Nyssenus, vel imaginem alicujus Sancti, ut S. Jo: Chrysof. ait in *Oratione de Laud. S. Melitii*.

Quartò, Annulus apud antiquos in digitis portabatur in signum honoris, & ingenuitatis. *1. Etiam & per tot. ff. de Jure atroz. annulor.* qua de causa, ut plene honoraretur filius prodigus reversus ad patrem, is dixit ad servos suos: *Cito proferte stolam primam, & induite illum; & date Annulum in manu ejus. Luc. 15. 22.* Et de Annulo aureo agit Tiriquellus de Nobilit. cap. 37. sub num. 150. atque inter antiquos Plinius lib. 33. cap. 1. quem refert Sarnellius d. Epist. 16. pag. 136. & 137. advertens, quòd apud Persas nulli licebat Annulum deferre, nisi à Rege sibi dono datum, ut scribit Cælius Rodigin. lib. 18. cap. 18. quòd fuisse in usu etiam apud Ægyptios est credendum; nam Genes. 41. vers. 42. ubi interpretatur Somnium Pharaonis tulit *Annulum de manu sua, & dedit eum in manu Joseph.*

33 Apud Romanos autem Annulus aureus portabatur à nobilibus, & ingenuis, argenteus à Libertinis, at ferreus à servis; insculpebant autem in istis annulis varia semmata, ut refert Menochius in *Storis Cent. 2. cap. 25.* ubi ex Gregor. Tholofoan. lib. 2. de Reipub. cap. 16. quod in annulo Regis David insculpta erat effigies Leonis, quia ipse Rex descendebat ex tribu Juda, de qua scriptum est, *Vicit Leo de Tribu Juda. Apoc. 5. 5.* vel quia cum Pastor esset, Leonem occiderat. Item Annuli continebant amicorum imaginem; unde Ovidius de *Tristibus* lib. 1. Elegia 6. cepit:

Hec tibi dissimula; sentis tamen omnia dici,
In digito qui me versas, referasque tuo.
Effigiemque meam sulvo complexus in auro,

Cara relegati, quo potes, ora vides.

Concordat S. Ambrosius lib. 1. de Offic. cap. 49. scribens, quòd plures è Romanis habebant in annulis imagines Bruti, & Cassii interfectorum à Cæsare; quia de causa fuerunt supplicio damnati; Ex his sequitur, idè dum Scholares doctorantur, inter insignia in eorum digito Annulum aureum imponi; quia scilicet Doctor dicitur nobilis. Bart. in l. *Judices* c. De Dignit. & in dignitate constitutus. Abbas in Cap. *Quanto*. num. 1. de Magistris. Menochius lib. 2. consil. 126. num. 7. Et censetur contrahere Matrimonium cum scientia. Jordanus lib. 4. tit. 1. num. 309.

Quintò, Antiqui dabant Annulos pro arrha in contractibus, & promissionibus suis; exemplumque extat in Genes. cap. 38. num. 18. ubi Judas ait nurui suæ Thamar: *Quid tibi vis pro arrhabone dari*: quæ respondit, *Annulum tuum*. Et hinc factum est, quòd in contrahendis sponfalibus, in quibus sit promissio de futuro Matrimonio Sponsus det Sponse De Sacrificio Missæ.

annulum aureum. Plinius d. lib. 33. cap. 1. scilicet in signum fidei; & in arrham promissionis. cap. Mohrater. 30. qu. 5. atque in suscipiendo Sacramento Matrimonii, annulum à Sacerdote benedictum Sponsus imponit in digito annulari finitæ manus Sponsæ, ut præcipit Rubrica Ritualis Romani de Ritu celebrandi Matrim. Sacrament. nempe in digito quarto, ut erga Sponsam admoveatur Sponsa affectum cordis præstare; siquidem in eo annulari digito venula quedam extat, seu nervulus, cordi conterminans, ut ait text. in cap. *Femine*, 30. quest. 5. Magrus in Hierolexic. d. Verb. *Annulus*, col. 1. in fin. & Serra in Synonym. Appar. d. Verb. *Annulus*, vers. *Fidei symbolum*. Nomina digitorum manus hominum sunt, primi Pollex, à pollendo; 37 quia in eo consistit tota vis manus humanæ. Secundi, Index; quia eo indicantur res, & demonstrantur. Tertii, *Medius*, quia in medio aliorum consistit. Quarti, *Annularis*, à supradicta annulari impositione, & delatione, & Quinti, *Auricularis*, quia cum ipso aures prurientem homines calcere solent. Joannes in S. Geminiano in Summa, de Exempla, & rerum Similitud. lib. 6. cap. 48. ubi notat, quòd annulus in digito est fortitudo in opere, quæ necessaria est in perseverando; est enim annulus sicut corona digiti, quia sola perseverantia coronatur. Uterius advertit, digitos esse profusores ante cibum, quàm post; unde annulus, qui vix ante cibum de digito trahitur, facile post cibum egreditur: ex quo dicitur quòd scilicet digitus jejuniis fortius tenet annulum, quàm refectus; ita homo abstinentes, & sobrius fortior est ad perseverandum in bono, quam gulosus, & delitiosus. Annulus Sponfalitius S. Annæ Matris Beatissimæ Virginis Mariæ Matris Dei fuit argenteus cum gemma è Chrysallo, & servatur à Monialibus S. Sylvestri Romæ, teste Masino in *Schola Christiani*, cap. 1. pag. 4. A quo ulterius narratur cap. 4. pag. 29. ipsam Desiparam duplici Annulo fuisse sponsatam, uno à Sancto suo Sponso Joseph sibi exhibito, qui servatur in civitate Semuri, vulgò *Semur*, in Burgundia, altero à Sacerdotibus Templi, in quo fuerat educata, & custoditur Perusii in Ecclesia Cathedrali S. Laurentii; & de his plures Auctores cumulat. Sed utrum Annulus sponfalitius, soluto Matrimonio, sit ipsius Sponsæ, vel hæredum Mariti? Ad favorem Sponsæ respondent Adentes ad Bart. in l. 1. §. *Nec Castrense*; sub num. 10. Litt. C. ff. de Collat. bonor. per textum in l. *Cum te*, cum duabus seqq. C. de *Donatione ante Nuptias*.

Sextò, in Ecclesia Latina Annuli aurei usus concessus est Episcopis, in signum spiritualis conjugii cum Ecclesia, ad quam assumuntur, & idè in eorum consecratione, dum Episcopus consecrator dat eis annulum benedictum, dicit: *Accipe Annulum fidei scilicet signaculum, quatenus Sponsam Dei, Sanctam videlicet Ecclesiam, intemerata fide ornatus, illibato custodias*. Et de Annulo Episcoporum agit S. Optatus Milevitanus, (qui floruit Anno Christi 365.) in lib. 1. contra *Parmen.* & S. Augustinus Epist. 162. & multa sunt Annuli Episcopalis mysteria præter Symbolum prædicti spiritualis Matrimonii; nam significat Dignitatem Episcopalem; idè Annulus debet esse aureus, gemmaque pretiosa ornatus; ferebatur olim in digito indice, quia Episcopus doctrinis cælestibus debet indicare populo viam salutis, & attento veterum usu signandi res cum Annulo, hic denotat in Episcopo, quòd debet obsignare fidei limes imagine Christi, & ex ejus rotunditate in rerum æternarum contemplatione insiltere, ut ex doctrinis SS. Patrum colligit Magrus in Hierolexic. d. Verb. *Annulus*, col. 1. Bistus in Hierurgia eod. Verb. num. 372. Gavantus ad Rubric. Missal. part. 2. tit. 1. n. 6. ubi adver-

adverit, Episcopum in Missa tenere Annulum in digito annulari, non autem in Indice, ne eo coronato tangat sacrum Corpus Christi, cum sit tantum gendium ab humilibus; Et Sarnellius d. Epist. 16. p. 137. tom. 1. ubi notat, Episcopos Græcos olim abstulisse ab usu Annuli, quandoquidem Latini de eodem usu irriduntur à Petro Patriarcha Antiocheno in Epist. ad Michælem Patriarcham Constantinopolit. ita dicens: Quid enim nostrum interest, quod illorum Sacerdotes barbam radant? Quid etiam, quod Annulus gestent, in symbolum contracti cum Sancta Ecclesia Connubii? Abbates etiam, & alii inferiores Prælati habentes usum Pontificalium, deserunt Annulum ex Privilegio Apostolico ad ornatum suæ Dignitatis, cap. Indomnitate. De Elect. in 6. cap. Ut Apostolica, de Privileg. eod. lib. ut fuscè disputat Tamburin. de Jure Abbat. tom. 1. disp. 20. Quæst. 1. à num. 5. & segg. Et per participationem ejusdem Privilegii Abbatissæ quoque habent jus deferendi Annulum aureum, DD. apud Lezanam tom. 6. in Mare Magno Carmelit. n. 385. & 386. ipsæ verò Moniales illum portant tamquam Sponsæ Christi, de quibus verificatur id, quod de se profertur S. Agnes: Annulo suo subarravit me Dominus meus Jesus Christus. notat id de Virginiibus Magrius d. Verb. Annulus col. 1.

His delibatis ad eruditionem circa usum Annulorum aureorum, perfringendo ea, quæ spectant ad ornatum, & modestiam Sacerdotum; sciendum est, clericis, Sacerdotibus, ac aliis Ministris Ecclesiasticis non esse licitum Annulos aureos in digitis deferre; nisi sint Episcopi, vel Prælati, vel in dignitate Ecclesiastica constituti, vel Doctores. d. cap. Clerici officia. De Vita, & honest. Cleric. Joan. Andreas in d. cap. Ut Apostolica, de Privileg. in 6. ubi dicit: Clericus annulatus vel Episcopus, vel factus. Naldus Verb. Clericus n. 4. Pax Jordanus tom. 1. lib. 4. tit. 1. n. 309. & Sarnellius d. Epist. 16. p. 138. & 139. hac utens distinctione; quod (exceptis Episcopis, & Prælatibus usum Pontificalium habentibus) constituti in Ecclesiastica dignitate, quales sunt Præpositi, Archidiaconi, Canonici Ecclesiarum Cathedralium, Protozonarii Apostolici, & Doctores in Theologia, in utroque jure, seu in Philosophia, possunt deferre in digito Annulum aureum extra Missam: at in celebratione Missæ nullus eorum annulum tenere potest, ut pluries declarando prohibuit, & prohibendo declaravit Sacra Rituum Congregatio, cujus decreta referunt Gavantus d. part. 2. tit. 1. num. 6. & in Manuali Episcoporum eod. Verb. Annulus. Biffus d. Verb. num. 373. Magrius eod. Verb. col. 2. Jordanus d. lib. 4. tit. 1. num. 309. Barbosa Decif. Apostolic. Verb. Annulus, ubi firmat, quod Annuli usus in Missa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Protozonariis non participantibus, ex S. Congr. Rit. 13. Februar. 1623. & etiam Canonice Ecclesiarum Cathedralium. ex eadem S. Congr. 10. Novemb. 1628. Cæcoperius de Canonice. lib. 3. num. 33. Quibus Decretis attentis cavendum est ab eodem Barbosa Decif. Apost. Verb. Protozonariatus Titularis num. 6. ubi ex Decreto S. Congr. ejusd. 21. Augusti. 1601. asserit, dictos Protozonarios posse habere annulum, dum celebrant, sed sine gemma, quia supradicta posteriora decreta id vetant; & ipsæmet Barbosa de Jure Eccles. Univ. lib. 1. cap. 23. num. 29. dicit, ex eodem Decreto 21. Augusti 1601. eis non licere in Missa Annulum gestare.

Est igitur conclusio, quod Sacerdotes, & Ministri Sanctuarii ad eorum exteriorem ornatum debent induere, vestes talares, nigri coloris, laneas, non sericas, eas zona præcingere; abstinent ad collaribus, manicis, calcicis, pileis ad formam mundi elaboratis; annulos in digitis non deferre, & ab omni jactantia, & vanitate vestimentorum esse

alienos; ut præcipiunt Sacri Canones longa manu congesti à Menochio de Arbit. Judic. casu 392. à Belletto Disquisit. Clerical. p. 1. De Disciplin. Cleric. §. 16. à Carolo de Gratias de Effeb. Cler. in Prælat. à num. 270. & segg. à Gonzalez in d. cap. Cler. officia. §. 5. de Vita, & honest. Cler. & novissimè ab Illustrissimo Episcopo Sarnellio d. tom. 1. Epist. 16. per totum. Siquidem Clerici contrarium temerè facientes non sunt immunes à peccato mortali, ut ex Card. Turrecrem. & aliis notat Carol. de Gratias de Effeb. Cleric. num. 150. in Prælat. l. ad.

Cæterum contra hucusque allegata nonnulli Clerici, quos vestes mundani ritus delectant, sequentes faciunt objectiones.

Primo: Clerici tenentur servare dignitatem sui ordinis; Sed ad dignitatem servandam valde confert vestitus nobilis, & vestis pretiosa; ut docet Tertullianus lib. de Pallio; & Quintillianus lib. 8. in Proemio. Ergo Vestes ferice, & cum eleganti forma non sunt Clericis prohibendæ.

Secundo: In Clericis non est attendenda Vestis, sed puritas cordis; ut ait S. Hieron. in Epist. ad Oceanum, relatus in Concil. Aquigran. can. 98. Igitur si bonus est Clericus, parum interest si induat splendidas Vestes.

Tertio facit exemplum S. Basilii Magni, quem (ut scribit Amphiloehius in ejus vita,) S. Ephrem vidit sic splendè vestitum, ut in corde suo hæsitaverit de ejus sanctitate; sed Deus fecit faciem S. Basilii splendescere tamquam ignis; Ergo non implicat, Sanctum esse, & splendidas vestes deferre.

Quarto: Clerici non debent se contemptibiles reddere, dicente Apostolo ad Titum cap. 2. vult. Nemo te contemnat. Sed si vestes laneas, humiles, ac laceratas induant, à laicis contemnentur, prout contemptus fuit S. Martinus à tribus Episcopis in ejus electione ad Episcopatum ob vilitatem vestimentorum, ut narrat Sulpitius Severus in ejus vita. Ergo.

Quinto in Concil. Bracharen. primo, in can. 29. ita est statutum: Placuit; ut Lectoribus in Ecclesia ordinatis in habitu seculari non passant. Ergo extra Ecclesiam habitus secularis non est prohibitus Clericis, quales censentur fuisse prædicti Lectores.

Sexto tandem in cap. Si quis Virorum. dist. 30. definitur; quod si quis reprehendat, vel judicet alios Clericos, qui birris utuntur, & alia veste communi, que in usu est, anathema sit. Sed Birrus seu birrum est vestis pretiosa, & rubri coloris; ut demonstrat Magrius in Hierolexic. Verb. Birrus; ubi allegat S. Augustinum serm. 50. dicentem: Aliquando tamen offeratur mihi birrum pretiosum; Ergo Clericis licitum erit uti vestibus pretiosis, & coloratis.

His tamen minimè obstantibus, non est recedendum ab observantia Sacrorum Canonum, & Synodali Constitutionum, prohibentium Clericis, & Sacerdotibus vestes fericas, pomposas, mundanas, & variatas; ut probatum est supra; respondetur enim

Ad primam objectionem; quod dignitas Sacerdotalis est servanda per modestiam in vestitu, non 56 per vanitatem juxta tex. in cap. Clericus dist. 32. ubi dicitur, quod Clericus professionem suam & habitum, & incessum probet, & nec in calcamentis decorem querat; ut dictum est supra.

Ad secundam; puritate quidem internam in Ministris Sacris regiri; sed ad illam tuendam, & demonstrandam opus esse abstinentie à vanitate vestium, quæ indicant malitiam cordis. Hinc Livius lib. 4. cap. 44. & lib. 8. refert, Posthumiam, & Minutiam, Virgines Vestales damnatas de incestu

ob amantorem cultum vestimentorum. Hinc S. Hieronymus ad Euloch. de custodia Virgin. describens Clericos vanis vestibus indutos, subdit: tales cum videri, Sponsæ magis existimant, quam Clericos.

Ad Tertiam; non officere exemplum S. Basilii Magni, cujus vestes splendide erant in Sacrificio Missæ, & in functione Pontificali; non autem in usu quotidiano, & domestico; de quo ipsemet Sanctus in Regula cap. 22. ait: Studendum est nobis, ut omnium infimis sumus, & quod in genere indumentorum ipsorum est, id summo modo nobis est amplectendum.

Ad Quartam respondetur: tantum abest, Clericos per vestes humiles, ac modestas à laicis contemni; quod immò per easdem valde honorari. Sit exemplum S. Sabbe Abbatis, qui cum Legatus accessisset cum multis Patribus ad Imperatorem Anastasium, & à Cubiculariis ob paupertatem vestis rejectus fuisset ab ingressu Imperialis Aula; vocatus postea justo Imperatoris, ut vidit illum humili veste, ac cilicio indutum, & throno descendit, & tamquam virum Sanctum honore summo recepit, fecitque sedere, ut ex Cyrillo Monacho in Vita S. Sabbe notavit Emin. Card. Baronius ad Annum Christi 512. n. 13. Quod si S. Martinus contempserunt tres illi Episcopi; erant de illis, de quibus ait Scriptura: Nos insensati vitam illorum asinabantur insaniam; & non illorum sine honore, ecce quomodo computati sunt inter filios Dei. Sapient. 5. 5.

Ad Quintam respondetur; canonem Concilii Bracharen. loci de Lectoribus, qui non erant Clerici, sed Laici admitti ad captandum in Ecclesia ob vocis amantem; ut hic Patavii plures Musici Laici in Ecclesia Divi Antonii Confessoris, & Venetis in Ducali Basilica Divi Marci, qui quidem dum cantant in Ecclesia, non apparent in habitu seculari, sed induit furt superpelliceo; quamvis extra Ecclesiam vestibus laicis indui præcedant. Confirmatur hæc responsio ex annotationibus Emin. Card. Baronii ad Martyrolog. Romanum die 13. Julii, ubi dicitur martyrio coronatos plurimos Lectores infantulos; explicat enim Emin. Card. Baron. quod illi Lectores infantuli non erant Clerici, neque ordine Lectoratus insigniti, sed pueri ob vocis elegantiam ad canendum res Ecclesiasticas modulibus miferis imbuti; & allegat Venantium Fortunatum libro secundo in Carmine de Cler. Paris. ita scribentem.

Hinc puer exiguis attemperat organa cannis, Inde senex largam ruciat ab ore tubam. Cymbalice voces calamus miscuntur acutis, Disparibusque tropis sibilula dulces sonat. Tympana raucæ senum puerilis fistula mulcet.

Atque hominum reparant verba canora Lyram.

Ad ultimam respondetur; vestem, quam antiqui Birrum vocabant, modò pretiosam, modò vilem, & vulgarem fuisse, ut bene explicat Octavius Ferrarius de Re Vestiar. part. 2. lib. 1. cap. 26. ita dicens: Birri igitur Lacerna fuerunt rufi coloris; & quemadmodum Lacerna materia, & colore aliis aliis pretiosior, ita & Birri. Quare falli eos necesse est, qui vestem semper pretiosam dixerunt; meritoque Zozarum, & Balsamonem reprehendit Salmastius, quod ad canones Bapæ veteris & veteris exposuerunt, sericas vestes, nam licet fuerint Lacerna, & Birri serici, non tamen omnes tales fuerunt. Et paulo post, relatis verbis d. cap. Si quis Virorum dist. 30. subdit: Birrus enim, sicut Lacerna communis vestis erat. Concordat Albericus in Dictionar. Utriusque ser. verb. Birrus; dicens: est vestis Rusticorum. C. Nominis licere vel in frenis lib. 11. super verbo oblatibus; quasi vestis grossa, & vilis. 30. dist. Si quis Virorum per Archidiacon. Idcirco nihil concludit objectio: & quod ad verba S. Augustini, dicendum est, eum locutum de veste Pontificali, quam decebat esse pretiosam; Birrus namque, ut probat Magrius dist. De Sacrificio Missæ.

verb. erat Mozetta, quam portant Episcopi supra tunicam, fer supra Rochettum.

Corollarii loco non est ignorandum, quod sicut reprobandus in Clericis omnis jactantia, & ornatus vanus corporis, sufficit, odores, ac unguenta; ita non laudantur sordes, fer immundities in vestimentis, ut scribit S. Hieronymus Epist. 21. ad Eustoch. & serm. de Esrens. §. 1. Et idè legitur, D. Augustini vestes, calcæos, atque omnem lecti apparatus confectum fuisse ex honesta materia; & de Diuvo Bernardo, cui semper placuit paupertas; sordes illi nunquam placuisse; quod prosequitur Abb. in d. cap. Clerici officia num. 17. De Vita, & honest. Cler. & Belletus d. part. 1. §. 16. à num. 18. & segg. Quare de S. Philippo Nerio scribit Petr. Jacob. Baccius in ejus Vita lib. 2. cap. 14. num. 8. Anava la politezza, e gli dispiacera fommamento la sordidezza, ed in particolare ne vestimenti: onde spesso diceva quel detto di San Bernardo: Paupertas mihi semper placuit, sordes verò nunquam.

Potremò si quis petat, qua de causa Regulares novitii, atque Moniales cum solemnitate vestiantur à suis Superioribus habitu Regulari; at Clerici seculares de per se assumant, & induant Vestem Clericalem? triplex datur responsio: Una, quod olim, dum minor esset numerus Clericorum secularium, hi quoque recipiebant vestem talarem de manu Episcopi cum solemnii ritu; prout legitur in Vita S. Germani apud Sarum die 3. Julii; & S. Tarasii die 25. Februarii. Altera responsio est, dari habitum Regularibus, & Monialibus solemniter, quia in eo debent Deo servire, atque divinas laudes celebrare; non etiam Clericis secularibus, quia hi non exercent sua ministeria in Ecclesia sola veste talari indui, sed super ea imposta cotta, quæ dicitur Superpelliceum; quod quidem solemnii ritu datur illis Clericis ab Episcopo, orante, ut in Pontificali: Induat te Dominus novum hominem cum aibus suis, &c. Tertia est, quod in Curis Episcopilibus bene directis nullus induit vestem Clericalem, nisi de licentia Episcopi, prævio examine de ejus studio, indole, moribus, & aptitudine ad Ecclesiasticam militiam, ut servatur in hac Decretali Patavina. Porro licentia ipsa supplet antiquam solemnitatem tradendi Vestem Clericalem; quia licentia est gratia, per quam alicui licet, quod prius non licebat. Card. in Clement. fin. num. 9. de Elect. & Fagnanus in cap. Non amplius num. 64. de Institutionib. Qui plura desiderat, legat Franciscum Hallier De Sacris Ordinationib. & Episcopum Sarnellium Epist. Ecclesiast. tom. 2. Epist. 30. ubi hoc quæsitum examinat.

Sed nec illud tacendum, quod docet idem Sarnellius de Habitu Religioso tom. 1. Epist. 29. olim scilicet fuisse in usu apud fideles laicos, ut instante eorum morte, peterent, & obtinerent vestiri habitu Regulari in signum penitentia; unde factum est, ut nostris temporibus sæpè videamus laicos defunctos habitu penitentiali S. Francisci indutos sepeliri.

DE C I S I O L. ARGUMENTUM.

Mysticum ornatum, quo Sacerdos litaturus indutus esse debet, continet præfens Decisio: & est, recitare Matutinum cum Laudibus ante celebrationem, ac Sacras Vestes induere. Mortale esse non recitare Matutinum, ac Laudes ante Missam, (iusta causa cessante) iuris, atque rationibus contra Neotericos probatur, ad mentem antiquorum Doctorum. Sacrarum vestium numerus, nomina, mytheria, ususque necessarius in Sacrificio ostenditur. Pileolus, ac Perucha celebrantibus Missam præscripti. Color in vestibus Sacris variandus iuxta Rubricas. Clerici